

DOI: 10.5281/zenodo.3757391

UDC: 657.6

JEL: M 41

MANAGEMENT OF THE INVESTMENT PROCESS OF THE ODESA REGION

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЦЕСОМ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Natalia A. Dobrianska, PhD

Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine

ORCID: 0000-0002-0826-8840

Email: semen-198@te.net.ua

Anastasiia A. Kapeliushna

Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine

ORCID: 0000-0001-8174-9045

Email: manager.messebau@gmail.com

Received: 25.07.2019

Добрянська Н.А., Капелюшна А.А. Управління інвестиційним процесом Одеської області. Оглядова стаття.

У статті проведено аналіз стану залучення інвестиційних ресурсів Одеської області, розглянуто динаміку прямих іноземних інвестицій в область по галузям та географічну структуру обсягів прямих інвестицій. Виявлено основні причини зменшення обсягу інвестицій у економіку регіону та країни в цілому. Проведена оцінка показників соціально-економічного розвитку Одеської області за 2019 рік та запропонований оптимальний механізм управління інвестиційною привабливістю Одеського регіону. Досліджено та удосконалено теоретичні та методичні засади механізму публічного управління інвестиційними процесами в регіонах. Обґрунтовано основні напрями вдосконалення механізму публічного управління інвестиційним процесом. Сформувані завдання, що спрямовані на поліпшення інвестиційного процесу в регіоні.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, механізм управління, управління інвестиційними процесами.

Dobrianska N.A., Kapeliushna A.A. Management of the investment process of the Odessa region. Review article.

The article analyzes the state of attraction of investment resources of the Odessa region, discusses the dynamics of foreign direct investment in the region by industry and the geographical structure of the volume of direct investment. The main reasons for the decrease in the volume of investments in the economy of the region and the country as a whole have been identified. The estimation of indicators of social and economic development of the Odessa region for 2019 is carried out and the optimal mechanism for managing the investment attractiveness of the Odessa region is proposed. Theoretical and methodological foundations of the mechanism of public management of investment processes in the regions have been researched and improved. The basic directions of improvement of the mechanism of public management of the investment process are substantiated. Tasks aimed at improving the investment process in the region have been formed.

Keywords: foreign direct investment, investment attractiveness, management mechanism, management of investment processes.

Економічний розвиток України в цілому і кожного окремо взятого регіону зокрема багато в чому залежить від інвестиційної політики, ефективність якої визначає загальний прогрес суспільства. Принципи та механізми державної інвестиційної політики мають спрямовуватися, насамперед, на регулювання інвестиційної діяльності і формуватися залежно від особливостей національної економіки, її стану, рівня інтегрованості у світове господарство, а також тенденцій подальшого соціально-економічного розвитку країни [1].

Однією з головних причин стримування розвитку української економіки є неефективна інвестиційна політика, яка в нашій країні реалізується за умови порушення оптимальних співвідношень між національними заощадженнями та інвестиціями в господарський комплекс, скорочення обсягів накопичення, зменшення бюджетних капіталовкладень, неефективного використання прямих іноземних інвестицій тощо [1].

Наведені вище обставини унеможливають застосування уніфікованого підходу до реалізації державної інвестиційної політики на регіональному рівні і потребують виражених управлінських рішень органів місцевої влади щодо залучення інвестицій. Виходячи з цього, дослідження проблем державного управління інвестиційною діяльністю на регіональному рівні в Україні є актуальним і своєчасним [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проведений аналіз наукових праць з проблем державного та регіонального управління свідчить про те, що останнім часом державне управління, як наука, інтенсивно розвивається в напрямі теоретико-методологічного забезпечення, зокрема в розробці та удосконаленні механізмів державного управління інвестиційними процесами.

Розробці та удосконаленню механізмів державного управління інвестиційними процесами присвячені роботи наступних вчених: Л.Л. Ковальської, Н.В. Бібік, Т.Г. Логутової, М.І. Долішнього, В.Д. Кириллова, Н.В. Єжакової, Л.Л. Ковальської, О.Б. Піріашвілі, В.Є. Будякова, І.Б. Скворцова, Р.М. Романінець, В.Ф. Мартиненко, В.Р. Ткачука та інших.

Метою статті є запропонування оптимального механізму державного управління інвестиційним процесом Одеської області, на основі проведеного аналізу сучасного стану залучення інвестицій, як напряму соціально – економічного розвитку регіону.

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні взаємопов'язані завдання:

- провести аналіз стану залучення інвестиційних ресурсів Одеської області;
- зробити оцінку показників соціально-економічного розвитку Одеської області за 2019 рік;
- подання схеми державного апарату управління регіону для обґрунтування реалізації механізму управління.

Виклад основного матеріалу дослідження

Інвестиційна діяльність є одним з найважливіших структуроутворюючих елементів соціально-економічної системи територій, ключовим фактором економічного зростання і соціального розвитку. Згідно Закону України

«Про інвестиційну діяльність» провадиться на основі [3]:

- інвестування, що здійснюється громадянами;
- державного інвестування;
- місцевого інвестування;
- державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів;
- іноземного інвестування;
- спільного інвестування, що здійснюється юридичними особами та громадянами України, юридичними особами та громадянами іноземних держав.

Для дослідження рівня інвестиційної привабливості, будемо досліджувати обсяги прямих інвестицій в економіку регіону. Оскільки прями інвестиції – найбільш бажана форма капіталовкладень для економіки України. Отже, розглянемо динаміку обсягів прямих інвестицій по основним регіонами України за 8 років (рис.1).

Як видно з рис.1, Одеська область порівняно з м. Києвом, Дніпропетровською та Харківською областями має відносно малий обсяг прямих інвестицій в економіку. На 2018 рік, Одеська область має долю у 3,8% від основного обсягу прямих інвестицій в економіку України, в порівнянні м. Київ має долю у 51,7%. Серед регіонів України за обсягами прямих інвестицій Одеська область в 2017р. зайняла 4 місце по рейтингу регіонів, а в 2018р. – 5 місце Для більш детального дослідження зобразимо динаміку та криву обсягів прямих іноземних інвестицій Одеської області (рис.2).

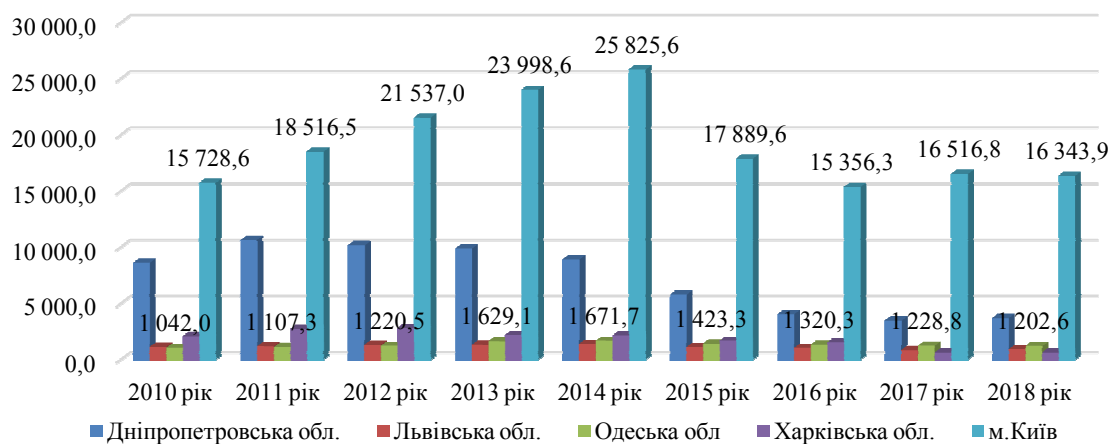

Рис.1. Динаміка обсягів прямих інвестицій по основним регіонам України за 2010 – 2018 роки.

Джерело: складено авторами за матеріалами [4]

Також показники в порівнянні з минулим роком мають тенденцію до спадання, так на 2017 рік обсяг вкладень склав – 1228,8 млн.дол.США, а на 2018 рік – 1202,6 млн. дол. США. Загалом обсяги прямих інвестицій зменшився на 2,1%. В період з 2010 року до 2014 року йде зростання вкладень в економіку регіону, проте с 2014 року і по нині вбачається спад обсягів прямих іноземних інвестицій, основною причиною даного явища

можемо вважати Революцію Гідності, стан бойових дій на заході України та дестабілізації економіки загалом у період з 2013-2014 роки .

Всього в економіку міста здійснили інвестиції компанії з 34 країн, з них найбільша кількість з країн Європи - 21.

На рис. 3 представлено географічну структуру обсягів іноземних інвестицій в Одеську область станом на 1 січня 2019 р.

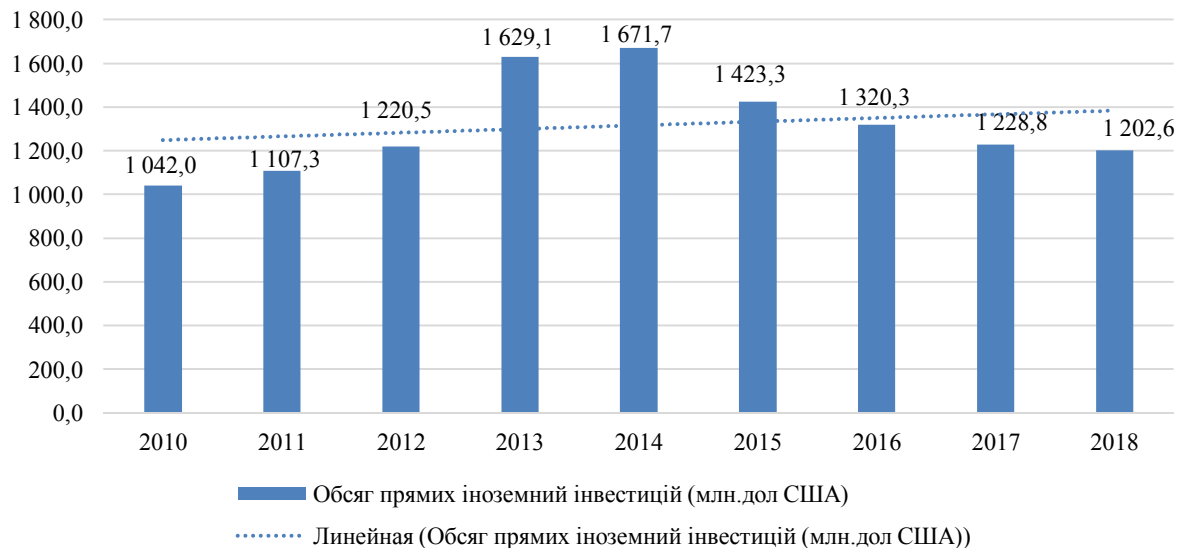

Рис.2. Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій в Одеську область за 2010-2018 роки
Джерело: складено авторами за матеріалами [4]

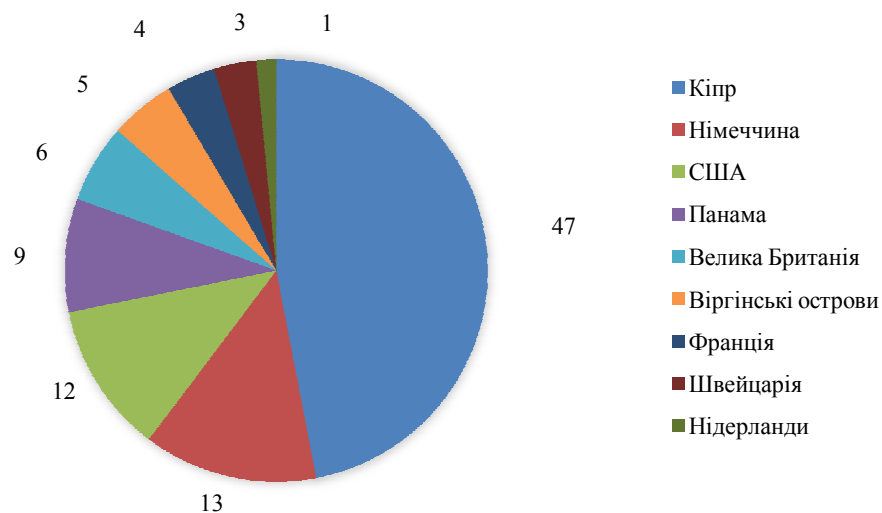

Рис. 3. Географічна структура обсягів іноземних інвестицій в Одеську область станом на 1 січня 2019 р., %
Джерело: складено авторами за матеріалами [5, 6]

Як свідчать дані рис. Змайже половину загального обсягу надходжень прямих іноземних інвестицій належать інвесторам із Кіпру(47%). Також надходження іноземних інвестицій відбувалося с таких країн, як Німеччина – 13%, США – 12%, Панама – 9%, Велика Британія – 6%, Віргінські острови – 5%, Франція – 4%, Швейцарія – 3%, Нідерланди – 1%.

Одеса має розвинений промисловий комплекс та потенціал для підготовки привабливих пропозицій для інвесторів. Місто розвиває традиційні для себе галузі переробної промисловості, транспорту, будівництва та логістики, які вже залучені значні обсяги інвестицій. На рис.4 зображено у вигляді діаграми обсяг прямих іноземних інвестицій в Одеську область за галузями.

Як можемо бачити на рис.4 основними галузями, за обсягами прямих іноземних інвестицій за 2018 рік були: промисловість – 141,4 млн.дол.США, транспорт і логістика – 110,6 млн.дол.США, операції з нерухомістю – 105,3 млн.дол.США.

Отже, можемо зробити висновок, що Одеський регіон розвивається, але тенденції соціально-економічного розвитку регіонів пропорційно впливають на залучення інвестицій. Тобто якщо рівень розвитку регіону низький, то і рівень залучення інвестицій також буде зменшуватися.

Розглянемо основні показники соціально – економічного розвитку Одеської області, які представлено в табл. 1.

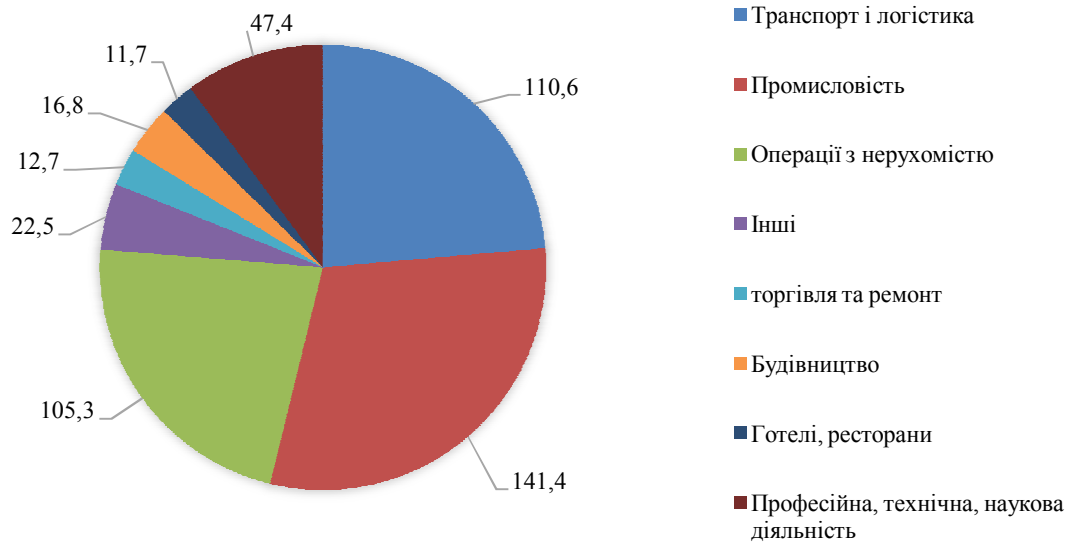

Рис.4 Обсяг прямих іноземних інвестицій за галузями на 1 січня 2019 року, млн.дол.США
Джерело: складено авторами за матеріалами [6,7]

Таблиця 1. Основні показники соціально-економічного розвитку Одеської області на 2019 рік

Показники	2017р.	2018р.		Прогноз 2019 р.	Виконання у % до прогноз. показника
		Прогноз за програмою ОДА	Очікуване		
Індекс промислової продукції, %	112,2	102	98,0	105,0	+7 в.п.
Обсяг реалізованої промислової продукції у фактичних цінах, млн. грн.	53 381,9	52 600,00	54 400,00	55 600,00	102,2
Індекс сільськогосподарського виробництва, %	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1
Валова продукція сільського господарства у всіх категоріях господарств у цінах 2010 року, млн. грн.	11999	12012	12012	12024	100,1
у т. ч. рослинництва	10051,4	10062	10062	10072,1	100,1
тваринництва	1947,6	1950	1950	1951,9	100,1
Сальдо торговельного балансу, млн. дол. США	934	970,5	849,4	857,5	100,9
Обсяг експорту товарів та послуг – всього, млн. дол. США	1813,9	1629	1640	1656,4	101
Обсяг імпорту товарів та послуг – всього, млн. дол. США	1427,9	1306,1	1436,7	1446,8	100,7
Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн. дол. США	1363,2	1384,8	1220	1232	101
Обсяг капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування у фактичних цінах, млн. грн.	20022,7	15251	18 500,00	20 500,00	110,8
Обсяг виконаних будівельних робіт у фактичних цінах, млн. грн.	10400,3	7206,5	14 400,00	15 600,00	108,3
Введення в експлуатацію загальної площі житла за рахунок усіх джерел фінансування, тис. кв. м	720,5	592	600	650	108,3
Оборот роздрібною торгівлі у фактичних цінах, млн. грн.	62961,7	84476,5	64 500,00	66 500,00	103,1
Індекс споживчих цін, %	114,6	109	107,1	108,5	x
Середньо місячна заробітна плата працівників: номінальна, грн.	6542	7800	9500	10250	107,9
номінальна, скоригована на індекс споживчих цін, % до попереднього року	116,6	112,4	111,5	112,5	x
Чисельність населення у віці 15-70 років, зайнятого економічною діяльністю, тис. чол.	986,6	995	996	998,5	100,2
Рівень зайнятості населення у віці 15-70 років до населення відповідної вікової групи, %	56,1	56,2	56,8	56,7	+0,6 в.п.
Рівень безробіття, визначений за методологією МОП, %	7,3	6,9	6,8	6,6	-0,1 в.п.

Джерело: складено авторами за матеріалами [7]

З даних табл. 1 видно, що індекс промислової продукції порівняно з 2018 років збільшився на 7%, а обсяг реалізованої промислової продукції за 2018 рік подолав прогнозне значення на 1800,00 млн.грн. У 2018 році сальдо торговельного балансу зменшилось на 84,6 млн. дол. США, обсяг експорту товарів зменшився на 173 млн. дол. США, та імпорту в свою чергу на 8,8 млн. дол. США. Обсяг виконання будівельних робіт має тенденцію до зростання, за 2018 рік зріс на 2000,00 млн. грн та має очікуване значення на 2019 рік у розмірі 15600,00 млн. грн, що на 0,9% більше порівняно з минулим роком.

За 2018 рік середньомісячна заробітна плата працівників збільшилась на 2958,00 грн., та має значення у 9500,00 грн. Рівень безробіття в Одеській області, за останній рік впав на 0,5%, та знаходиться на допустимому рівні у 6,8% загалом. Отже, можна стверджувати, що Одеська область може бути привабливою для зарубіжних інвесторів. Проте необхідно сформулювати дієвий механізм управління інвестиційним процесом в Одеській області, щоб запобігти нераціональному розподіленню та використанню вкладень.

Система державних органів управління інвестиційною діяльністю в Одеській області включає Законодавчі збори області, губернатора, адміністрацію області, департамент економічного розвитку і зовнішніх зв'язків Одеської області, галузеві департаменти управління і комітети області, інформаційно-аналітичний центр.

Законодавчі збори області розробляє інвестиційне законодавство, встановлює повноваження органів влади області, а також здійснює загальний контроль за розвитком інвестиційного процесу.

Адміністрація Одеської області:

- видає нормативні правові акти з питань інвестування;
- затверджує план розвитку галузей регіону;
- надає в Законодавчі збори Одеської області звіт про результати реалізації федеральних цільових програм;
- здійснює контроль за реалізацією федеральних цільових програм;
- керує роботою галузевих департаментів, управлінь і комітетів адміністрації Одеської області.

Губернатор Одеської області:

- розробляє і подає на затвердження Законодавчих зборів Одеської області бюджет і основні програми соціально-економічного розвитку регіону;
- підписує і оприлюднює закони, прийняті Законодавчими зборами області;
- вносить на розгляд Законодавчих зборів Одеської області проекти обласних законів з питань інвестування;
- затверджує перелік федеральних цільових програм;

— реалізує інші функції, які не закріплені на Законодавчих Зборах і адміністрацією Одеської області.

— Департамент економічного розвитку і зовнішньоекономічних зв'язків Одеської області:

— організовує і координує розробку та здійснює обґрунтування соціально-економічної політики адміністрації області, пріоритетних напрямків розвитку економіки;

— проводить аналіз і оцінку економічного становища області, визначає тенденції і пріоритети економічного розвитку базових галузей, виявляє диспропорції в розвитку економіки регіону, визначає шляхи їх усунення. Розробляє пропозиції щодо розвитку нових ефективних економічних структур;

— забезпечує та координує розробку комплексного прогнозу соціально-економічного розвитку області, галузей і секторів економіки на короткостроковий, середньостроковий і довгостроковий періоди у взаємодії з муніципальними утвореннями області;

— контролює реалізацію федеральних цільових програм на території Одеської області. Здійснює методичне забезпечення розробки обласних цільових програм.

— організовує і координує розробку державної інвестиційної політики, заходів щодо стимулювання інвестиційної активності та залученню додаткових фінансових ресурсів в економіку області;

— розробляє проекти обласних програм по залученню інвестицій в економіку Одеської області і створює банк даних по інвестиційним проектам області, сприяє залученню інвестицій банків, промислових підприємств, підприємців, іноземних компаній;

— формує адресну інвестиційну програму і виробляє пропозиції щодо формування основних напрямків інвестиційної політики в області;

— проводить економічну, правову експертизу зовнішньоекономічних обласних проектів і програм зовнішньоекономічного та інвестиційного співробітництва, всіх зовнішньоторговельних контрактів, що укладаються за рахунок коштів і (або) під гарантії Одеської області;

— виконує інші функції відповідно до законодавства Одеської області.

Дослідивши основні соціально-економічні показники, рівень інвестиційних надходжень, структуру та склад системи державних органів управління в Одеській області, можемо запропонувати схему механізму управління інвестиційною привабливістю Одеського регіону (рис. 5).

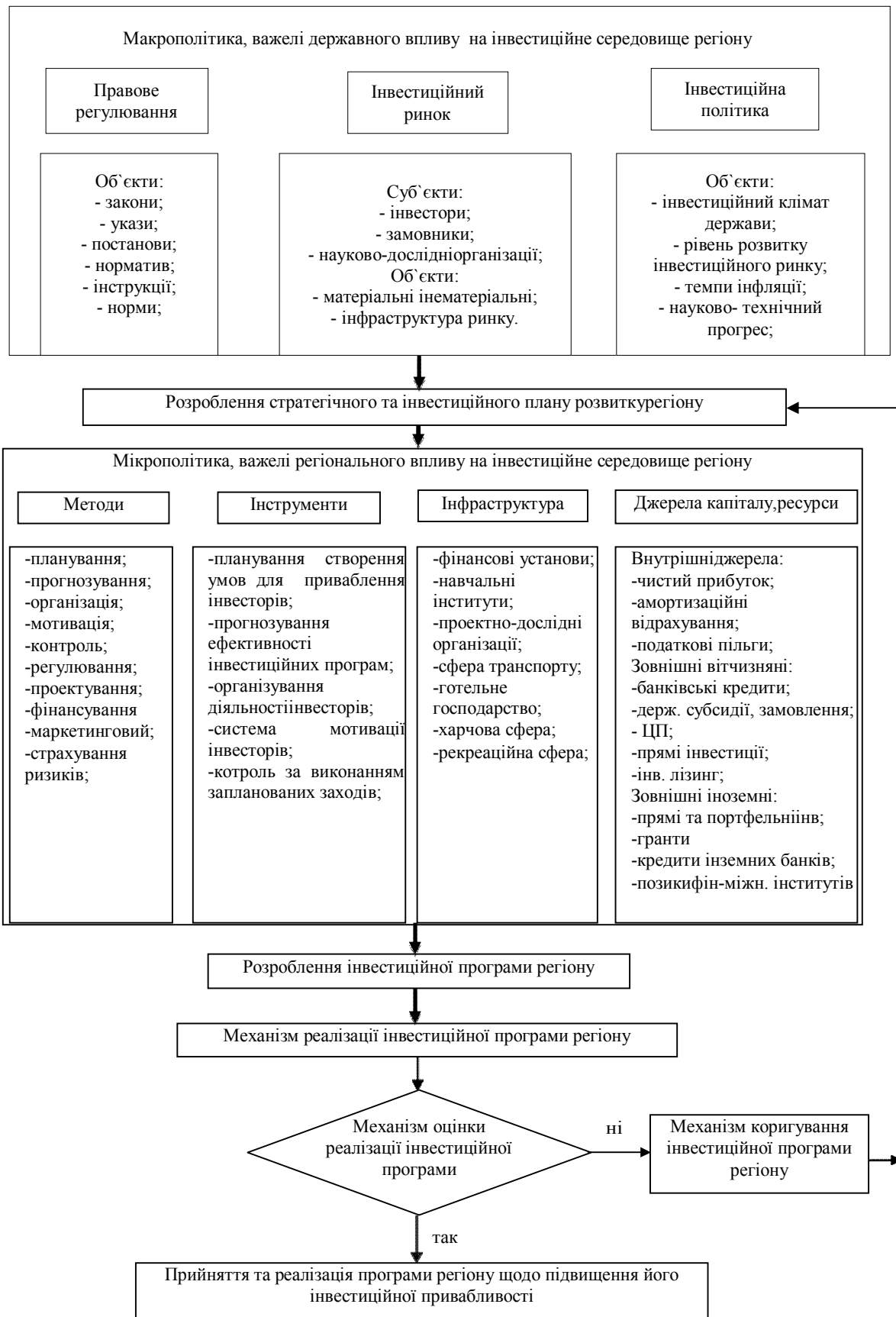

Рис.5 Механізм управління інвестиційною привабливістю Одеського регіону
Джерело: складено авторами за матеріалами [8]

Підводячи підсумок вищевикладеного, зазначимо, що формування привабливого інвестиційного клімату у регіоні можливе лише за умови створення такого інвестиційного механізму, який зможе поєднати соціально-економічні цілі держави та регіону з їхніми інвестиційними ресурсами [8].

Висновки

У статті проведено аналіз стану залучення інвестиційних ресурсів Одеської області, досліджено динаміку прямих іноземних інвестицій в область по галузям та географічну структуру обсягів прямих інвестицій. Виявлено основні причини зменшення обсягу інвестицій у економіку регіону та країни в цілому. Проведена оцінка показників соціально-економічного розвитку Одеської області за 2019 рік та запропонований оптимальний механізм управління інвестиційною привабливістю Одеського регіону.

Отже, можна стверджувати, що цілями публічного управління інвестиційними процесами в Одеській області є: підвищення інвестиційної активності в Одеській області; зниження ризиків при інвестуванні в економіку регіону; вдосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності.

Дії обласної адміністрації, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату в регіоні і, як наслідок, підвищення його інвестиційної привабливості, передбачають вирішення комплексу конкретних завдань. До завдань обласної адміністрації Одеської області,

спрямованим на поліпшення інвестиційного процесу в регіоні, можна віднести наступні:

- аналіз наявного регіоном інвестиційного потенціалу та можливостей його збільшення;
- аналіз рівня регіонального інвестиційного ризику і пошук шляхів його зниження, в тому числі за рахунок вдосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності в регіоні;
- розвиток в області сучасного інституту державного замовлення як заходи інвестиційно-фінансової підтримки розвитку пріоритетних галузей і територій;
- вдосконалення механізмів регулювання діяльності фінансово-кредитних інститутів і формування загально-регіональної ринкової інфраструктури;
- розробка концепції розвитку підприємництва в регіоні як одного з основних чинників посилення інвестиційної активності;
- формування і рішення переліку послуг, які органи державної влади та місцевого самоврядування можуть надавати суб'єктам регіонального інвестиційного ринку (так званий проектний сервіс);
- формування стійкого іміджу регіону як надійного реципієнта інвестицій. Державна підтримка інвестиційної діяльності повинна будуватися на принципах: взаємної відповідальності органів державної влади Одеської області і інвесторів.

Abstract

The article analyzes the state of attraction of investment resources of the Odessa region, investigates the dynamics of foreign direct investment in the region by industry and the geographical structure of the volume of direct investment. The main reasons for the decrease in the volume of investments in the economy of the region and the country as a whole have been identified. The estimation of indicators of social and economic development of the Odessa region for 2019 is carried out and the optimal mechanism for managing the investment attractiveness of the Odessa region is proposed. One of the main reasons for holding back the development of the Ukrainian economy is inefficient investment policy. Therefore, it can be argued that the goals of public management of investment processes in the Odessa region are: increase of investment activity in the Odessa region; reduction of risks when investing in the region's economy; improvement of the legal framework of investment activity.

The actions of the regional administration aimed at improving the investment process in the region and, as a consequence, increasing its investment attractiveness, provide for the solution of a set of specific tasks. As a result, we can refer to the tasks of the regional administration of the Odessa region aimed at improving the investment climate in the region region of investment potential and opportunities to increase it. It is also necessary to analyze the level of regional investment risk and find ways to reduce it, including by improving the legal framework of investment activity in the region, the development of a modern state procurement institution in the field of investment and financial support for the development of priority industries and territories.

The main is to improve the mechanisms for regulating the activities of financial and credit institutions and the formation of a regional market infrastructure, and to develop the concept of business development in the region as one of the main factors for increasing investment activity. Secondary tasks can be considered the formation and decision of the list of services that state and local governments can provide to the subjects of the regional investment market (the so-called project service) and the formation of a stable image of the region as a reliable recipient of investments. The state support of investment activity should be based on the principles of mutual responsibility of state authorities of Odessa region and investors.

Список літератури:

1. Черкаська В.В. Механізми державного управління щодо залучення інвестицій в економіку Запорізької області – 2017. – С. 1-8. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/28.pdf>.
2. Федорчак О.В. Державне управління інвестиційною діяльністю на регіональному рівні в Україні: проблеми та напрями вдосконалення / О.В. Федорчак // Актуальні проблеми державного управління. – 2017. – № 2. – С. 103-111. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2017_2_16.
3. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 08.06.2017 р. № 2095-VIII (2095-19) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 32. – ст. 344.
4. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України/з України: за країнами світу; країнами ЄС; видами економічної діяльності; по регіонах (2010-2018). – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm.
5. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці області (2010–2018). – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
6. Інвестиційний паспорт міста Одеси. Режим доступу: https://omr.gov.ua/images/File/DODATKI_2019/Ekonomika/investment_passport_odessa_2019_web.pdf.
7. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2019 рік. Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5c27570a448a1.pdf>.
8. Дробенко Ю.Г. Механізм забезпечення реалізації інвестиційної діяльності в економіці регіону / Ю.Г. Дробенко, Т. В. Кулініч // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – 2007. – № 582. – С. 163-168.

References:

1. Cherkaska V. V. (2013). Mechanisms of public administration for attracting investments into the economy of Zaporizhzhya region. *Public administration efficiency*, 37, 278 – 285 [in Ukrainian].
2. Fedorchak O. V. (2017). State Investment Management at the Regional Level in Ukraine: problems and directions for improvement. *Actual problems of public administration*, 2, 103 – 111 [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine: About investment activity № 2095-VIII. (2017. June 08). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 32, 344 [in Ukrainian]
4. Direct investment (equity) in the economy of Ukraine / from Ukraine: by countries of the world; EU countries; types of economic activity; by region in 2010 – 2018. (2019). Kyiv: Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
5. Foreign Direct Investment (Equity) from the Countries in the Region's Economy in 2010-2018. (2019). Odesa: Holovne upravlinnia statystyky v Odeskii oblasti [in Ukrainian].
6. Investment passport of Odesa city. (2019). Odesa: Ofitsiyniy sait mista Odesy [in Ukrainian].
7. Decision of the Odesa Regional Council: About the Confirmation of the Programs of Social and Economic and Cultural development of Odesa region for 2019 № 834-VII. (2018. December 21). *Vidomosti Odeskoi Oblasnoi Rady*. [in Ukrainian]
8. Drobenko Yu. H., Kulinich T. V. (2007). Mechanism of ensuring realization of investment activity in the economy of the region. *Lviv Polytechnic*, 582, 163 – 168 [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Добрянська Н.А. Управління інвестиційним процесом Одеської області / Н. А. Добрянська, А. А. Капелюшна // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. – 2019. – № 4 (44). – С. 32-39 – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/32.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3757391

Reference a Journal Article:

Dobrianska N. A. Management of the investment process of the Odesa region./ N. A. Dobrianska, A. A. Kapeliushna// *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2019. – № 4 (44). – P.32-39. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/32.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3757391

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons "Attribution" 4.0.